

Деревянко Б.В. Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку засобами господарсько-правового регулювання та адміністративного примусу. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 листопада 2020 р., м. Київ)*. Наук. ред. В.А. Устименко. НАН України. ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 73–77.

**Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку
засобами господарсько-правового регулювання
та адміністративного примусу**

Б.В. Деревянко,

доктор юридичних наук, професор

Сучасна світова економіка є максимально глобалізованою. Відносини між суб'єктами господарювання в одній державі можуть прямо впливати на відносини між абсолютно далекими від них суб'єктами господарювання у державі за межами океану, а то й не одного. Поширення пандемії та збільшення кількості хворих у Франції та Великій Британії призводить до падіння вартості ф'ючерсних контрактів на закупівлю нафти та газу в усьому світі, зменшенню кількості польотів цивільних літаків в азійських державах, закриттю окремих готелів та ресторанів у Туреччині та Єгипті тощо.

Далеко не всі держави, галузі та сфери економіки, суб'єкти господарювання потерпають від сучасної пандемії. Дисонанси можна прослідкувати і на мікроекономічному рівні. Так, в Україні окремі міські та міжміські перевізники втрачають доходи і банкрутують, а інші – отримують додаткові прибутки; окремі кафе, ресторани, крамниці і супермаркети отримують збитки, а інші успішно виживають і навіть розвиваються. Аптеки та фармацевтичні компанії, рівно як і приватні центри з надання медичних та діагностичних послуг в абсолютній більшості багатіють і розширюються. Тому не слід вважати пандемію лише всесвітнім лихом і передвісником економічних збитків. Вважаємо, що ситуацію слід оцінювати адекватно, тобто як таку, що склалася об'єктивно та може спричинити як негативні, так позитивні наслідки.

Деревянко Б.В. Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку засобами господарсько-правового регулювання та адміністративного примусу. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 листопада 2020 р., м. Київ)*. Наук. ред. В.А. Устименко. НАН України. ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 73–77.

Україна не видобуває достатньої для економіки та соціальної сфери кількості вуглеводнів. Так, власного природного газу Україні вистачає для покриття приблизно 20% власних потреб. Власна нафта в Україні взагалі майже відсутня. Продукція з переробки нафти і газу Україною закуповується за кордоном. При цьому частина із вуглеводнів прямо чи опосередковано закуповується у Російської Федерації, яка окупувала Автономну Республіку Крим, після чого провела незаконний референдум, який не відповідає Конституції України та суперечить нормам міжнародного права, і проводить агресивну гібридну війну у Донецькій та Луганській областях України та виступає спонсором тероризму. Тому падіння вартості вуглеводнів через зниження ділової активності у світі і, відповідно, попиту на вуглеводні, може різновекторно вплинути на економіки Російської Федерації (експортера вуглеводнів) та України (імпортера вуглеводнів). Зокрема сучасна ситуація може виступити стимулом до підвищення ділової активності в Україні через зниження собівартості української продукції. Україна частково скористалася новими можливостями, максимально наповнивши свої підземні газові сховища відносно дешевим природним газом. Кожен день купівля відносно недорогого бензину, гасу, солярки, природного газу українськими підприємствами дозволяє їм трохи дешевше продавати свою продукцію і таким чином отримувати переваги на внутрішньому та міжнародних ринках. І так само, продаж Російською Федерацією вуглеводнів за собівартістю видобутку або й нижче за неї не дозволяє їй у достатній мірі фінансувати свій військово-промисловий комплекс та власне збройні сили. Більше того, населення на Росії через негативний вплив міжнародних санкцій та низьких цін на вуглеводні на свої економічні інтереси починає відповідати за бездіяльність або підтримку агресивної політики свого керівництва.

Наведене вище свідчить про наявність певних переваг у більшості держав світу, які не є експортерами вуглеводнів, перед тими державами, які такими є. Принаймні перші менше втрачають від спаду світового виробництва. З іншого

Деревянко Б.В. Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку засобами господарсько-правового регулювання та адміністративного примусу. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 листопада 2020 р., м. Київ)*. Наук. ред. В.А. Устименко. НАН України. ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 73–77.

боку, менші збитки за збитки сусіда не можуть вважатися вагомим кінцевим результатом.

В Україні ситуація, що склалася із пандемією коронавірусу, є важкою, проте не критичною. Офіційна статистика не обраховує значну кількість латентних випадків захворювань на COVID-19. Така ситуація наявна і в інших державах, особливо із меншим за середньосвітовий рівнем демократії. Проте між нашою державою та державами із меншим рівнем демократії є значна різниця. В Україні латентні випадки захворювань в абсолютній більшості мають оптимістичний характер (значна кількість людей не перевіряється на антитіла до коронавірусної інфекції, не робить аналіз КТ органів грудної клітини, не вимірює рівень кисню у крові тощо, а лікується як від звичайної гострої респіраторно-вірусної інфекції. Громадяни України виконують роботу дистанційно, знаходячись вдома на самоізоляції та отримуючи за це зарплату та премії). Латентний випадок захворювання в Україні перестає таким бути лише у випадку настання для людини тяжких наслідків, викликаних інфекцією. Летальний випадок в Україні обов'язково офіційно фіксується та враховується офіційною статистикою. Іншими словами, сьогодні в Україні випадків захворювань на коронавірусну хворобу від декількох відсотків до декількох сотень відсотків більше, ніж це фіксується офіційною статистикою. Разом із тим і випадківвилікування від цієї хвороби приблизно так само більше. А це свідчить як про негатив для економіки (велика кількість хворих – отже треба знову запроваджувати жорсткий локдаун), так і про позитив для економіки (малий відсоток летальних випадків та значна кількість тих, хтовилікувався, вказує на відносно невисоку загрозу коронавірусної інфекції, а отже і на відсутність потреби у зупинці економіки). Натомість у деяких державах із медициною ХХ століття та відсутністю гласності і демократії офіційна статистика применшує як загальну кількість випадків хвороби, так і кількість летальних випадків. Наприклад, лише новини останніх днів вказують на те, що на Росії Міністерство охорони здоров'я заборонило лікарям публічні висловлювання на

Деревянко Б.В. Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку засобами господарсько-правового регулювання та адміністративного примусу. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 листопада 2020 р., м. Київ)*. Наук. ред. В.А. Устименко. НАН України. ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 73–77.

тему коронавірусу (28 жовтня 2020 року) [1], у пацієнтів реанімацій з COVID-19 відбирають телефони (29 жовтня 2020 року) [2], кількість померлих від COVID-19 знижується (30 жовтня 2020 року) [3].

Наведене вказує на те, що в Україні насправді ситуація із захворюваністю на COVID-19 у рази краща, ніж, наприклад, у північно-східного сусіда. Знижена кількість хворих в Україні може виступити аргументом на користь відсутності потреби у запровадженні локдауну. Більше того, у сучасному світі навіть на фоні всесвітньої пандемії продукція українського експорту лише зростає у ціні. Зростає вартість продуктів харчування, чистої питної води, вітамінів та антибіотиків, які допоки українська фармацевтична промисловість виготовляє у значній кількості. Зниження попиту та ціни на продукцію українських металургів може частково або повністю компенсуватися зниженням витрат на вуглеводні у складі собівартості виготовлення прокату та іншої продукції металургії. Українська легка промисловість може швидко налагодити виробництво засобів особистого захисту та гігієни (тих же медичних масок), вартість яких в аптеках і крамницях сьогодні у сотні разів вища за собівартість виготовлення. При цьому навряд чи державі потрібно застосовувати засоби регулюючого впливу на діяльність суб'єктів господарювання, що працюють в агропромисловому комплексі, фармацевтичній чи легкій промисловості. Ринкова ситуація сама підштовхує виробників до розширення асортименту та кількості продукції.

Зрозуміло, що недооцінки ситуації також не повинно бути. Особи з категорій ризику повинні переводитися на дистанційні форми роботи, має активніше застосовуватися аутсорсинг [4]. Також особи з груп ризику можуть не виходячи із дому здійснювати операції на ринку криптовалюти. Хоча станом на сьогодні український законодавець не може визначитися стосовно легалізації операцій із криптовалютою, все одно фактично такі операції здійснює значна кількість громадян України як приватних осіб, а видобутком (генеруванням, «майнінгом») різних видів криптовалюти професійно займаються і окремі українські

Деревянко Б.В. Про мінімізацію впливу коронавірусної інфекції на українську економіку засобами господарсько-правового регулювання та адміністративного примусу. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 листопада 2020 р., м. Київ)*. Наук. ред. В.А. Устименко. НАН України. ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 73–77.

підприємства. Усі учасники ринку криптовалюти керуються тим, що хоча операції із нею офіційно не дозволені, проте і заборони на їх здійснення, а особливо відповідальності за це законодавством також не передбачено [5, с. 124]. Загалом усі без винятку громадяни й іноземці, особливо працівники суб'єктів господарювання та співробітники державних установ, повинні дотримуватися протиепідемічних заходів. Але сама пандемія не повинна вдруге стати на шляху розвитку української економіки.

Навряд чи доцільним буде застосування якихось додаткових засобів господарсько-правового регулювання для мінімізації впливу коронавірусної інфекції на українську економіку. Скоріше сьогодні необхідно вести мову про недоцільність, шкідливість і неприпустимість застосування адміністративного примусу до суб'єктів господарювання та абсурдність застосування заходів із локдауну української економіки або окремих її галузей чи сфер.

Список використаних джерел:

1. Минздрав запретил врачам публично высказываться на тему коронавируса. Телеканал «Дождь». 28 октября 2020. URL: https://tvrain.ru/news/minzdrav_zapretil_vracham_publichno_vyskazyvatsja_na_tem_u_koronavirusa-518407/
2. Монгайт А. У пациентов реанимаций с COVID-19 забирают телефоны. Это зачем? Телеканал «Дождь». 29 октября. URL: https://tvrain.ru/teleshov/vechernee_shou/u_patsientov_reanimatsij_s_covid-518520/
3. «Фонтанка» нашла в документах петербургского крематория данные о почти 6 тысячах умерших с COVID-19. Это больше, чем сообщал оперштаб. Телеканал «Дождь». 30 октября 2020. URL: https://tvrain.ru/news/fontanka_peterburgskij_operstah_zanizhal_chislo_umershih_o_t_covid_19_ob_etom_govorjat_dannye_krematorija-518545/
4. Косінова К.С. Господарсько-правове забезпечення аутсорсингових відносин у національній економіці: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Косінова Катерина Станіславівна. К., 2020. 237 с.
5. Правове регулювання економічних відносин за участі підприємств великого промислового регіону: монографія / Деревянко Б.В., Кадала В.В., Громенко Ю.О., Гузенко О.П., Іваненко Д.Д., Роженко О.В., Хайлова Т.В.; за заг. ред. Б.В. Деревянко. Львів: «Магнолія 2006», 2020. 245 с.